

Sygn. akt III U 511/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2022r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 lutego 2022r. w Suwałkach

sprawy **A. P.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do rekompensaty

w związku z odwołaniem A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 2 sierpnia 2021 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje A. P. prawo do rekompensaty.

Sygn. akt III U 511/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 2.08.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) i ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) odmówił A. P. prawa do rekompensaty, ponieważ nie udowodnił on 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy uwzględnił okres 3 lat 5 miesięcy i 17 dni pracy w warunkach szczególnych, innych wnioskowanych okresów nie uwzględnił z uwagi na brak świadectwa pracy w warunkach szczególnych oraz na braki w świadectwach pracy w warunkach szczególnych przedłożonych przez wnioskodawcę.

Po sporządzeniu korekty świadectwa pracy wystawionego przez (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...)3.09.2021 r. wydał kolejną decyzję odmowną, wskazując, że uznał za udowodnione 3 lata 9 miesięcy i 27 dni pracy w warunkach szczególnych zamiast wymaganych 15 lat.

W odwołaniu od decyzji o odmowie prawa do rekompensaty A. P. wnosił o jej zmianę i przyznanie prawa do rekompensaty. Domagał się uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych spornych okresów, gdyż w tym czasie wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

A. P. (ur. (...)) wystąpił z wnioskiem o emeryturę z rekompensatą 6.07.2021 r. Decyzją z 15.07.2021 r. przyznano mu prawo do emerytury na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) począwszy od 1.07.2021 r., to jest od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Jednocześnie zaskarżoną decyzją z 2.08.2021 r. i kolejną z 3.09.2021 r. odmówiono wnioskodawcy prawa do rekompensaty, z uwagi na brak wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych.

A. P. bezskutecznie ubiegał się o prawo do emerytury „wcześniejszej” w związku z pracą w warunkach szczególnych w 2016 r. Przyczyną decyzji odmownej było przede wszystkim niespełnienie warunków stażowych – 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1.01.1999 r. (decyzja ZUS z 6.10.2016 r. k. 54 akt rentowych (...)).

Sporne w niniejszej sprawie pozostają następujące okresy zatrudnienia, których organ rentowy nie zaliczył do pracy w warunkach szczególnych:

- od 1.02.1978 r. do 29.05.1985 r. w Przedsiębiorstwie (...) w B. Oddział w S. Filia w A.;
- od 21.05.1986 r. do 30.06.1994 r. w Przedsiębiorstwie (...) w B.;
- od 2.11.1999 r. do 31.12.1999 r. w (...) sp. z o.o. w P..

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. uwzględnił do pracy w warunkach szczególnych zatrudnienie w (...) sp. z o.o. w P. od 3.04.2000 r. do 30.06.2000 r., od 1.07.2000 r. do 31.08.2000 r. i od 2.10.2000 r. do 15.12.2000 r. (praca maszynisty robót ziemnych – maszynisty koparek i ładowarek jednonaczyniowych i wielonaczyniowych). Po złożeniu poprawnego świadectwa pracy w warunkach szczególnych, zaliczono również zatrudnienie w (...) Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Budowlanym (...)(...) w A. w okresach od 22.08.1994 r. do 31.12.1994 r. i od 1.05.1995 r. do 24.08.1996 r. (praca kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony). Łącznie ZUS uznał za udowodnione 3 lata 9 miesięcy i 27 dni pracy w warunkach szczególnych.

Wątpliwości nie budzi zatrudnienie A. P. od 2.11.1999 r. do 31.12.1999 r. w (...) sp. z o.o. w P.. Prawidłowo sporządzone świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych wskazuje na zatrudnienie odwołującego w (...) sp. z o.o. w P. od 3.04.2000 r. do 30.06.2000 r., od 1.07.2000 r. do 31.08.2000 r. i od 2.10.2000 r. do 15.12.2000 r. jako maszynisty robót ziemnych – maszynisty koparek i ładowarek jednonaczyniowych i wielonaczyniowych. Błędnie wpisany jest jedynie okres „od 2.11.1999 r. do 31.12.2099 r.” Prawidłowo powinno być „31.12.1999 r.” A. P. wyjaśnił, że pracował u tego przedsiębiorcy od listopada do końca grudnia 1999 r. Firma zatrudniała na 2-3 miesiące, jak była praca, potem była przerwa, a po przerwie dzwonił i ściągali z powrotem do pracy na okres w zależności od potrzeb. Pracował jako kierowca operator ładowarki. Stanowisko wskazane w świadectwie pracy zgadza się, wystąpiła tylko pomyłka w datach.

Odnośnie zatrudnienia A. P. od 1.02.1978 r. do 29.05.1985 r. w Przedsiębiorstwie (...) w B. Oddział w S. Filia w A., Sąd pozyskał akta osobowe z tego okresu zatrudnienia (koperta k. 40). Ponadto wyjaśnienia złożył odwołujący oraz przesłuchano świadków H. C. i R. G. (k. 34-36). A. P. okazał też prawo jazdy (odpis k. 33), z którego wynika, że uprawnienia kat. C – do kierowania samochodami ciężarowymi powyżej 3,5 tony nabył 12.05.1981 r.

A. P. zatrudnił się w (...) jako ładowacz, kierowca samochodu Ż.. Po uzyskaniu uprawnień w maju 1981 r., od 1.06.1981 r. zaczął pracę na wywrotce (pojazd samowyladowczy). Potwierdzają to akta osobowe, gdzie na k. 70 znajduje się zmiana zakresu czynności oraz umowa o wykonywanie dodatkowych czynności – przyjęcie odpowiedzialności za

przewożony towar. Woził węgiel, żwir, koks. Wywrotka miała ładowność 5 ton. Później skierowano go na samochód marki S.(...)Ładował rano towar i rozwoził do różnych sklepów napoje, alkohole i inne towary, jak w handlu wewnętrznym. Towary przychodziły wagonami, z solą, mąką, jeździł po wszystkich miastach w Polsce. Rozwoził artykuły spożywcze po sklepach oraz wyjeżdżał w dalsze trasy po zaopatrzenie, też S., ale „benzyną”. Nie miał przerw w pracy, zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywał pracę zgodnie z dyspozycją, aż do wykonania zadania, często ponad wymiarowy czas pracy. Ponadto firmy wypożyczały samochody z (...) do przewozu towarów. Zrezygnował z tego zatrudnienia, gdy zakład pracy zaczął upadać.

Sąd uwzględnił okres pracy A. P. od 1.06.1981 r. do 29.05.1985 r. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony w Przedsiębiorstwie (...) w B. Oddział w S. Filia w A. do stażu pracy w warunkach szczególnych, to jest 3 lata 11 miesięcy i 29 dni.

Odnosnie zatrudnienia A. P. od 21.05.1986 r. do 30.06.1994 r. w Przedsiębiorstwie (...) w B., za ten okres zatrudnienia Sąd również pozyskał akta osobowe odwołującego się (koperta k. 21), odebrał od niego wyjaśnienia i przesłuchał świadków I. K. i A. O.. Świadkowie pracowali razem z odwołującym, z tym, że na stanowiskach monterów instalacji sanitarnych (k. 34-37). W (...) w B. A. P. zaczął pracę jako kierowca. Przyjęty został na stanowisko kierowcy autobusu, na zastępstwo kierowcy, który złamał rękę. Początkowy okres zatrudnienia w zasadzie nie jest udokumentowany w aktach osobowych. Następnie został wysłany przez pracodawcę na kurs operatorów ciężkich maszyn budowlanych, zmieniono wówczas angaż na pomocnika operatora. Uprawnienia maszynisty ciężkich maszyn budowlanych uzyskał 25.07.1986 r. (akta osobowe nieponumerowane – odrębny odpis) i od tego czasu pracował jako operator. Nigdy nie wykonywał pracy pomocnika operatora, takie stanowisko wskazano tylko na potrzeby skierowania na kurs. Z dniem 1.08.1986 r. powierzono mu obowiązki maszynisty żurawia – angaż sporządzony 4.08.1986 r. na wniosek z 1.08.1986 r., podpisany przez zastępcę dyrektora ds. pracowniczych i ekonomicznych (akta osobowe - koperta k.21). Na tym stanowisku pracował do 15.11.1993 r., kiedy to odmówił wykonania prac zastępczych i został przesunięty do innych prac, a z dniem 30.06.1994 r. rozwiązano z nim umowę o pracę.

Po uzyskaniu pierwszych uprawnień, A. P. obsługiwał samojezdny żuraw - dźwig kołowy, który był na gąsienicach. Do końca pracował na żurawiu. Zdobył też w trakcie tego zatrudnienia uprawnienia do obsługi koparek jednoznaczyniowych (17.12.1988 r.). Pracował przy układaniu wodociągu, załadunku płyt, materiałów. (...) zajmowało się pracami inżynieryjnymi, wykonywało kanalizacje, oczyszczalnie ścieków, układanie wodociągów, kolektorów. Wnioskodawca wykonywał zabijanie ścian szczelnych wykopów dźwigiem - podnosił urządzenie do zabijania tzw. kafar. Koparka kopała wykop, a odwołujący operując żurawiem układał rury długie do 6 m. Przy kanalizacji były to betonowe, duże, o różnej średnicy. Miał dwóch pracowników, do obsługi w wykopie, dwóch spawaczy, oni obsługiwali wibromłot, kafar, a odwołujący dźwig. Zimą najlepiej robiło się wykopy, bo zmarznięta ziemia nie osuwała się. Wykopy wykonywano 3-4-6 m pod ziemią, poniżej lustra wody, pompy odpompowywały wodę. Miał przypisany sprzęt, nie miał zmiennika, tylko pomocników do obcinania acetylenem grodzicy metalowej. W razie nieobecności zastępował go kolega z S., albo dźwig stał. Przez parę lat nie korzystał z urlopu, tak duże było zapotrzebowanie na pracę żurawia. Nie miał przerw w pracy. Pracował na jedną zmianę, często w akordzie, wówczas i w soboty, i w niedziele, żeby nadrobić prace.

Sąd uwzględnił okres pracy A. P. od 1.08.1986 r. do 15.11.1993 r. na stanowisku maszynisty ciężkich maszyn budowlanych – operatora żurawia do stażu pracy w warunkach szczególnych, to jest 7 lat 3 miesiące i 15 dni.

Z przedłożonych do akt rentowych dokumentów wynika, że A. P. również w innych okresach mógłby udowodnić, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych, jednak jak wskazał, miałyby trudności z przedstawieniem dowodów na potwierdzenie tego.

Łącznie A. P. wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony i maszynisty ciężkich maszyn budowlanych – operatora żurawia - w wymiarze ponad wymagane 15 lat (po odliczeniu okresów nieskładkowych).

Postanowieniem wydanym na rozprawie 22.02.2022 r. (k. 56) Sąd oddalił wnioski pełnomocnika organu rentowego o dopuszczenie dowodu z akt osobowych świadków przesłuchanych w sprawie oraz wniosek dowodowy o powołanie biegłego z zakresu bhp.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 3 k.p.c., Sąd oddalił wniosek organu rentowego o powołanie biegłego BHP. Przede wszystkim, w ocenie Sądu, przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego było w niniejszej sprawie co do zasady całkowicie zbędne. Należy zauważyć, że w świetle utrwalonego stanowiska judykatury zadaniem biegłego nie jest ustalenie stanu faktycznego sprawy, lecz jedynie naświetlenie i umożliwienie wyjaśnienia przez sąd okoliczności z punktu widzenia posiadanych przez biegłego wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego i udostępnionego mu materiału sprawy. Do biegłego nie należy również ustalenie obowiązującego stanu prawnego oraz zasad stosowania i wykładni obowiązujących przepisów prawa. Na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach rentowych, aktach osobowych i innych, Sąd był zobowiązany samodzielnie poczynić stosowne ustalenia, co do przebiegu zatrudnienia odwołującego. Do przedmiotowych ustaleń z pewnością nie była wymagana wiedza specjalna biegłego z zakresu BHP. Na podstawie ustaleń faktycznych Sąd ocenił, dokonując odpowiedniej wykładni prawa, że w ustalonych okresach zatrudnienia odwołujący się był pracownikiem wykonującym pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Na tej samej podstawie Sąd oddalił wnioski o zażądanie akt osobowych przesłuchanych świadków. Sposób prowadzenia akt osobowych i dokumentowania poszczególnych okresów zatrudnienia innych pracowników, nie przesądza o wiarygodności dokumentów zgromadzonych w aktach odwołującego. Brak podstaw do kwestionowania wiarygodności przesłuchanych świadków. Ponadto dostęp do akt osobowych osób, nie będących stronami postępowania, narusza przepisy dotyczące ochrony danych osobowych.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych).

Wykonywanie pracy w warunkach szczególnych kwalifikuje się zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.). Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Przepisami, do których odsyła art. 32 ust. 4 tej ustawy jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia pracami w szczególnych warunkach są prace wymienione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia okresy pracy, o których mowa w ust. 1 stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Obniżenie wieku emerytalnego niektórym grupom zawodowym uzasadnia się narażeniem tych osób na szybsze niż przeciętne zrealizowanie się emerytalnego ryzyka z powodu wystąpienia w ich zawodach czynników negatywnych (najczęściej szkodliwych dla zdrowia lub obniżających sprawności psychofizyczne), które doprowadzają do wcześniejszej niż powszechnie utraty sił do wykonywania dotychczasowej pracy. Stąd też prawo do emerytury w wieku niższym nie jest tu przywilejem, lecz co do zasady wynika ze szczególnych właściwości wykonywanej

pracy. Cechą niezbędną do uznania danego zatrudnienia za wykonywane w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. jest wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Stanowi o tym przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia, wskazując przez to, że intencją ustawodawcy było zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca była faktycznie wykonywana, a nie do samego pozostawania w zatrudnieniu. Zaznaczyć bowiem trzeba, że tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku), niestałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329; wyrok Sądu Najwyższego z 10 marca 2009 r. I UK 212/08 Wspólnota (...); wyrok SN z 21 listopada 2001 r. II UKN 598/00 OSNP 2003/17/419; wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2009 r. I UK 20/09 i inne).

Wnioskodawca nie przedstawił za wszystkie sporne okresy świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a te które zostały przedstawione zawierają błędy. Świadczenie pracy nie jest jednak jedynym dowodem na okoliczność świadczenia pracy w warunkach szczególnych. Świadczenie wykonywania pracy nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu przepisu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest ani organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. W postępowaniu sądowym traktuje się je jako dokument prywatny w rozumieniu przepisu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Dlatego sama treść świadectwa jest niewystarczająca (nie przesądza) na etapie sądowego postępowania odwoławczego czy dana praca była faktycznie pracą w szczególnych warunkach. Wymaga ono weryfikacji i oparcia w posiadanej przez zakład pracy dokumentacji z akt osobowych pracodawcy oraz w razie możliwości przy pomocy zeznań świadków i wnioskodawcy. Istotne jest faktyczne wykonywanie czynności a nie nazwa stanowiska zajmowanego przez pracownika.

Praca wnioskodawcy na stanowiskach wskazanych na wstępie winna być kwalifikowana poprzez zapisy zawarte w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze tj. w wykazie A dział V - "W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych", pkt 3 -prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych oraz zgodnie z zapisem w wykazie A dział VIII – „W transporcie i łączności” - Transport pkt 2 prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Przedstawione dowody pozwalają przyjąć, że odwołujący legitymuje się wymaganym 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, przez co nabył prawo do rekompensaty, przyznawanej w formie dodatku do kapitału początkowego - art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Świadczenie to jest przyznawane tym ubezpieczonym, którzy nie mają możliwości skorzystania z emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), ani z emerytury pomostowej. Wnioskodawca spełnia wszystkie warunki do nabycia prawa do rekompensaty

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji.